

Hoe zat het ook alweer met...

de overleden procespartij?

WILLEM HEEMSKERK

Het overlijden van een partij tijdens een procedure leidt bijna altijd tot processuele complicaties. De dood van een partij vormt gezien art. 225 lid 1 sub a Rv grond voor schorsing van het geding. Bedacht dient echter te worden dat het geding pas daadwerkelijk wordt geschorst als de schorsingsoorzaak op de voet van art. 225 lid 2 Rv aan de wederpartij wordt betekend of als ter rolle een tot schorsing strekkende akte wordt genomen; bij gebreke daarvan wordt het geding op naam van de oorspronkelijke (overleden) partij voortgezet.

De schorsing heeft tot doel om voor de partij aan wier zijde de oorzaak van schorsing is opgekomen, of voor – zoals in dit geval – de rechtsoptvolger(s) van die partij, een mogelijkheid van beraad te scheppen. Hervatting is geregeld in art. 227 Rv, en ook deze kan zowel bij exploit als bij akte ter rolle plaatsvinden. Denkbaar is dat de aanzegging van schorsing aanstonds wordt beantwoord met een aanzegging tot hervatting van de wederpartij; omdat de mogelijkheid van beraad dan illusoir is, zal de rolrechter regelend moeten optreden, bijvoorbeeld door het bewilligen in (verder) uitstel van proceshandeling. Naar ik eerder heb verdedigd, staat niets eraan in de weg dat de erfopvolgers, als zij geen behoefte aan beraad hebben, het geding zonder schorsing onmiddellijk op eigen naam voortzetten.¹

'DEADLINES'

Lastiger wordt het als een partij hangende de appèl-/cassatietermijn of kort vóór vonnis-/arrestwijzing (zodat de uitspraak nog de overleden partij vermeldt) overlijdt. Op straffe van niet-ontvankelijkheid dient het hoger of cassatieberoep dan te worden ingesteld door de erfgenamen en niet op naam van de erflater zelf. ² Vindt het overlijden hangende de termijn plaats, dan wordt die op grond van art. 341 of – voor het beroep

in cassatie – 403 Rv verlengd: het hoger beroep kan door de erfgenamen of rechtverkrijgenden nog worden ingesteld binnen drie maanden na het overlijden of binnen vier weken na afloop van de beraadtermijn van art. 4:185 BW.³ Hoewel art. 341 Rv dat niet aangeeft, geldt in die gevallen waarin de appèltermijn korter is dan drie maanden (in kort geding: vier weken) *die kortere termijn*.⁴ Voor het cassatieberoep is het beter geregeld: art. 403 Rv bepaalt dat op de dag na die van het overlijden 'een nieuwe termijn' aanvangt.

Ook als de wederpartij is overleden dient appèl of cassatieberoep op straffe van niet-ontvankelijkheid te worden ingesteld tegen de erfgenamen en niet tegen de overledene zelf. Daarbij geldt evenwel de uitzondering dat het beroep toch ontvankelijk is, als appellant of eiser tot cassatie (nog) niet van het overlijden van zijn wederpartij wist noch daarvan redelijkerwijs op de hoogte kon zijn.⁵

ADRESSEN

Overigens behoeft degene wiens wederpartij is overleden geen zoektocht te doen naar de identiteit en adressen van de erfgenamen van die wederpartij, omdat hij op de voet van art. 53 Rv 'de gezamenlijke erfgenamen' van de overledene kan oproepen, waarbij hem drie alternatieve betekeningadressen ten dienste staan: (a) de laatste woonplaats van de overledene, mits daar nog de echtgeno(o)t(e), geregistreerde partner of andere levensgezel(lin), een broer, een zus of een nabestaande in de rechte lijn woont, (b) aan de persoon of de woonplaats van een executeur, vereffenaar, curator of bewindvoerder dan wel aan het kantoor van de advocaat, procureur of deurwaarder bij wie de overledene laatstelijk woonplaats heeft gekozen, of (c) aan de persoon of de woonplaats van één van de erfgenamen, mits binnen een jaar na het overlijden en met aankondiging van het exploit in een landelijk of regionaal dagblad. **+**

HOE ZIT HET IN DE TOEKOMST

Motto van deze redactiespecial is dat aan alles een einde komt. Dat is na drieënehalf jaar ook voor deze rubriek het geval, ten minste wat betreft de maandelijkse regelmaat waarin zij verscheen. Ik denk niettemin op incidentele basis nog wel eens een praktijkervaring onder de kop 'Hoe zat het ook alweer met...?' aan het papier toe te zullen vertrouwen.

1 *Advocatenblad* 2001-1, p. 28

2 HR 17 februari 1939, *NJ* 1939, 1010 (PS); HR 14 maart 1973, *NJ* 1973, 481 (WPB); HR 28 juni 1989, *NJ* 1990, 285 (MB), rov. 3

3 Dit beraad heeft betrekking op de mogelijkheid van verwerping van de nalatenschap en dient te worden onderscheiden van het beraad hangende schorsing ex art. 225 Rv

4 Aldus HR 21 juni 1974, *NJ* 1975, 28

5 Vgl. HR 5 juni 1953, *NJ* 1953, 628; HR 5 februari 1971, *NJ* 1971, 209; HR 6 december 2002, *RvdW* 2002, 203, rov. 3.6; HR 6 juni 2003, *JOL* 2003, 305, rov. 3.